

83L 12.20

X 220 8912

נבחר מעושר רב מרפא לשון · מבסף

ומזה בר' ל' כ"ט / הם מני חבורים יקרים /
מפז ומפנימים נבחרים / ירם חף
פשאם בקיבור כפלא / החכם
הנעלה לשם ולחלה
מהרר משה' /
חביב /

ברפס בבית רמיאל בומבורגי
בסנת ר'טנו צדקים
בוי' פה

ויניציאה

[Mōse Jon-Habib]

(1546)

Handwritten text in Arabic script, likely a title or header.

Handwritten text in Arabic script, possibly a preface or introductory text.

Handwritten text in Arabic script, possibly a signature or date.

Handwritten text in Arabic script, possibly a date or reference.

כמה הם החלקים הראשונים ללשון

הקדש שלשה שם

פועל מלת טעם וסומנם שפם

מהו השם תיבה מורה בהסכמה על ענין

מופשט מחומן ולא יורה כל

אחד מתלקיו לבדו על חלק מזה תעניין כראובן

שמעון לוי ויהודה

מהו הפועל תיבה מורה בהסכמה על ענין

ועל זמנו כמו חמק עבר

ארוף אטיג אחלק

מה היא מלת טעם תיבה קושרת בין שני

חלקי המאמר ואין לה

לבדה הזרעה שלימה כמו רק פו גם

אך בי

כמה הם חלקי השם שלשה שם העצם

שם המקרה שם

התאר

מהו שם העצם תיבה מורה בהסכמה על

כל דבר עומד בעצמו

ואיננו נטוא בזולתו בין שיש בו רוח חיים בין

א ב ו י ו ק

שֵׁצִין בִּזְרוֹת חַיִּים כְּמוֹ אֲבֹתָם וַיִּצְתָּק עֵצִים

וְאֵבֶן כֶּסֶף וְזָהָב

מִהוּ שֵׁם הַמִּקְרָה תִּיבַה מוֹרָה בְּהִסְכָּמָה עַל

כָּל דָּבָר שֶׁתְּרוּמָה הוֹתֵמוּ וְהַפְסְדוֹ

מִבְּלִיתִי שֶׁתְּרוּמָה הוֹיֵית נוֹשְׂאוֹ אוֹ הַפְסְדוֹ

כְּמוֹ חֲכָמָה גְבוּרָה עוֹשֶׂר עֲנֹת צָדֵק

רָשָׁע סְכָלוֹת הוֹלִלוֹת

מִהוּ שֵׁם הַתֶּאֶר תִּיבַה מוֹרָה בְּהִסְכָּמָה עַל

עֵצִים וּמִקְרָה נְשׂוּאָה בּוֹ

כְּצַדִּיק כְּרָשָׁע שְׁפִירוֹשֶׁם אִישׁ בְּעַל צָדֵק אִישׁ

בְּעַל רָשָׁע

כְּמֵה הֵם חֲלָקֵי שֵׁם הָעֵצִים שְׁמוֹת הַתֶּאֶר

שֵׁם הַקֶּבֶה וְיִי

וְיִי הַשְּׁנֵי שְׁמוֹת הַמֶּלֶאכִים וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל כִּי אִם

מִיכָאֵל שְׂרָכֶם הַשְּׁלִישִׁי שְׁמוֹת הַכֹּכָבִים וְהַגִּלְגָּלִים

שְׁמֵשׁ יְרַח עַמֵּד וְזוֹלָה הַרְבִּיעִי שְׁמוֹת הַחַיִּים

הַמְדַבְּרִים רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן לֵוִי וַיהוּדָה הַחֲמִישִׁי

שְׁמוֹת הַחַיִּים הַבְּלִיתִי מְרַבְּרִים אֵיל וְצִבִי וַיְחַמּוּר

הַשְּׁשִׁי שְׁמוֹת הַצְּמִחִים וְהָאֵילָנוֹת אֶת תְּקִישׁוֹאִים

וְאֶת הָאֲבִשְׁוֹתִים וְאֶת הַחֲצִיר אֶרֶץ תְּטָה וְשַׁעֲרָה

וּבִפֶּן

וּנְפֵץ וְתֵאֵנָה וְרִמּוֹן • הַשְּׁבִיעִי שְׁמוֹת הַרוֹמְמִים •
וְהַבִּכְסָף וְנִחְשֵׁת אֶת הַבְּדִיל וְאֶת הַעֹפְרַת וְאֶת
הַשְּׁמִינִי שְׁמוֹת הַסִּדְרוֹת הַפְּשׁוּטִים • בְּאֵנוּ בְּאֵשׁ
וּבְמִים • דוּחַ עַל הָאָרֶץ •

בְּמָה הֵם סְגוּלוֹת שֵׁם הָעַיִם • תְּמִשָּׁה הָאֶחָד
הוּא לֹא יִבְנֶה

מִמֶּנּוּ בְּנִין כִּי לֹא תֹאמַר אֲבֵרְתֶמָּה אֲבֵרְתֶמָּה
אֲבֵרְתֶמָּה כְּמוֹ שֶׁתֹּאמַר מִשֵּׁם הַתֹּאֵר תְּכַמֵּת לָךְ •
צָרָקָה מִמֶּנּוּ אִם רִשְׁעָתִי הַשְּׁנִי לֹא יוֹדַע בְּהֵא
הַחֹדְרָה כִּי לֹא תֹאמַר תְּמִשָּׁה הַיּוֹד • כְּמוֹ שֶׁתֹּאמַר
הַגְּבוּר • הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִסְמַךְ כִּי לֹא תֹאמַר יוֹד
תְּבוֹרֵן כְּמוֹ שֶׁתֹּאמַר תְּכַס לְבַב • הַרְבִּיעִי לֹא יִכְוֶנֶה
כִּי לֹא יִצְרַק אֲמִרְנוּ אֲבֵרְתֶמָּה אוֹ יִצְחָקִינוּ כְּמוֹ
שֶׁיִּצְרַק אֲמִרְנוּ • וַיֹּאמְרוּ לוֹ תְּכַמֵּן • וְחָמוּ גְבוּרֵיךְ •
הַחֲמִשִּׁי לֹא יוֹזְרֶבֶת עַד שֶׁנֹּאמַר אֲבֵרְתֶמָּה אוֹ
דְּבָקוֹת כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר צִדִּיקִים יִרְשׁוּ אֶרֶץ • וְתִגְשָׁן
הַשְּׁפָחוֹת •

בְּמָה הֵם חֲלָקֵי שֵׁם הַמְּקָרָה תְּשַׁעַה הָאֶחָד
לְהוֹרֹת עַל

הַכְּמוֹת אִם עַל הַמְּתַדְבֵּק כְּמוֹ כְּמָה לֹא תְּשַׁעַה

מִמֶּנִּי שְׁפִירוֹשׁוּ כִּמְהוֹמֵן לֹא תִשְׁעָה מִמֶּנִּי וְיִדְוַע כִּי
הוֹמֵן מִחֲכָמָה הַמְתַּדְבֵּק כְּמוֹ שֶׁהַתְּפִאָר בְּרִבְעֵי
מֵתִשְׁמַע הַטְּבָעִי וּמִזֶּה מֵחֵר גַּם תְּמוֹל גַּם הַיּוֹם
וְכֵן מִטְּוִי חֲכָמָה הַמְתַּדְבֵּק כְּמוֹ קֶטֶן וְגִדּוֹל שֶׁם
הוּא וְעַל חֲכָמָה הַמְתַּפְרֵר כִּמְהוֹ לִי עֲזוֹרָה
וְחֲטָאוֹת עַד כִּמְהוֹ פְּעָמִים וְכֵן עַל מִטְּוִי
הַמַּעַט הוּא אִם רַב וְתַחֲתוֹ כָּל שְׁמוֹת הַמְסַפְּרִים
שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה גְּרָגְרִים בְּרֵאשִׁי אָמִיר אַרְבָּעָה
חֲמִשָּׁה חֲשֵׁנִי לְהוֹרוֹת עַל הָאִיכוֹת אִיכָה תְּרַעֵת
אִיכָה תְּרַבִּיץ וּמִזֶּה רוּחַ חֲכָמָה וּבִיכָה רוּחַ
עֵצָה וּגְבוּרָה הַשְּׁלִישִׁי לְהוֹרוֹת עַל הַמַּצְטַרְפִּים
בְּעֵבֶר פְּאֻרְזִי וְתַחֲתוֹ כָּל שְׁמוֹת הַיּוֹסֵם מִשְׁפָּחָה
הַלְבֵּנִי וְדוּמִיָּהן הַרְבִּיעִי לְהוֹרוֹת עַל הַשְּׁאֵלָה עַל
הַמָּקוֹם אָנֹה הַלֶּךְ רֹדֵף אִיכָה אִיפֹה תְּכַמֵּן
הַחֲמִשִּׁי לְהוֹרוֹת עַל הַמַּצֵּב עוֹמֵר עַל יָהֵם יוֹשֵׁב
פָּתַח הָאֵהָל אֲנֹכִי נֵצֵב כְּשׁוֹכֵב בְּלֵב יָם הַשְּׁשִׁי
לְהוֹרוֹת עַל הַקְּנִיץ בְּעָמִי בְּעַמְּךָ עֲבָדוֹ וְאִמְתּוֹ
הַשְּׁבִיעִי וְהַשְּׁמִינִי לְהוֹרוֹת עַל שׁוֹפֵעַל וְשׁוֹתְפֵעַל
וְתַבְּאָר עֲנִינִיהֶם בְּשַׁעַר הַפְּעָלִים הַתְּשִׁיעִי
לְהוֹרוֹת עַל הַשְּׁאֵלָה עַל הוֹמֵן מִתִּי אָבֹא עַד

מה י' עד אנה ונאצוני •
 כמה הם חלקי שם התאר בנחית הנקוד
 על משקל הפעל • השני שאיננו על משקל פועל
 מן הפעלים כלל • החלק הראשון הוא על
 ארבעה פנים • האחד לדמיון העבר מן הקל בכל
 שלשה משקליו • בשקל פעל • כמו תכס סכל •
 ובשקל פעל ערל וסמא • כיוקז ובשקל פעול •
 כנקדוש • השני על משקל הבינוני עובר ארמית •
 עובר לסותר • השלישי על משקל פעול • ברוך
 אתה • רחום וחנון • זמעוך וכרות • הרביעי על
 משקל צווי הדגוש • נושא סבל • טוב וסלח •
 החלק השני והוא שאיננו על משקל פעל
 כלל גם הוא על שני פנים אם
 בלי תוספת אות כמו גבור חיל • בת נריב •
 אם בתוספת אות בסופו פעם תהיה יוד כמו תרי
 בשדה • חלק ערירי • וכן בבאים בשקל הבינוני
 המגבוה ל שבת • פעם תהיה לין בסופו • ונעמן •
 לא אלמן ושראל • ובברכי רבותינו אל גלזבישן •
 ובנון בראשו נאמן •

ח ר ג ז וזו על

על כמה פנים יקובצו השמות בכללן על
 חמשה פנים האחד שיהיה
 השם זכריו ויקובץ בלשון זכר תמיד כמו מן שיר
 שירים וכן בן בנים וזולתם השני שהשם
 הנקבוי יהיה רבוי בלשון נקבה תמיד כמו מן
 חומת חומות וכן קערה קערות גערה גערות
 השלישי שתהיה בלשון זכר תמיד והרבוי בלשון
 נקבה תמיד כמו מן אב אבות וכן לוח לחות
 וזולתם הרביעי שתהיה בלשון נקבה תמיד
 ורבוי בלשון זכר מיד כמו מן סאה סולת שלש
 סאים וכן ארץ חטה סולת חטים החמשי
 שיהיה הרבוי פעם בלשון זכרים פעם בלשון
 נקבות וזה על שני פנים אם שיהיה הוזיד בלשון
 זכר כמו מן נפש מצודרות נפשים כל הנפשות
 ליהנה וכן לבב מתוופפות על לבביתן
 שתלוקתו לבבים שלהן כי כל לבבות דורש
 וכן עצם כעצמים בבטן המלאה העצמות
 הנישנות וכן ידו ולא חלו בה ידים שתי ידות
 אם שיהיה הוזיד בלשון נקבה והרבוי בלשון
 זכרים ובלשון נקבות כמו מן שנה שני חיי שרה

שְׁנוֹת דָּזַר וְדוֹר וּמִן פְּנֵה שַׁעַר הַפְּתִיחַ פְּנוֹת
הַעֲבֹרָה וּמִן אִשָּׁה שְׁתֵּי נָשִׁים אִישׁוֹת
הַזִּמָּה

בְּמָה הֵם סוּגֵי הַפֶּעַל שְׁתֵּי הַשְּׁלֵם וְהַחֲסֵר
הַחֲסֵר נִחְלַק לְשָׁנִים
אֶל הַכְּפוּל וְאֶל הַנַּח

מֵהוּ הַפֶּעַל הַשְּׁלֵם הוּא אֲשֶׁר כָּל אֲזוּתוֹת
שָׂרְשׁוֹ נִדְגְּשׁוֹת תָּמִיד
בְּכָל חֲלָקָיו בֵּין בְּמִכְתָּב בֵּין בְּמִבְטָא כְּמוֹ פֶקֶד
שָׁמַר רִדְף וְחֹלְתָם

מֵהוּ הַפּוֹעֵל הַחֲסֵר הוּא אֲשֶׁר פֶּאֶ הַפֶּעַל
שָׁלוֹ נוֹן אוֹ לְמֹר וְעֵין

הַפֶּעַל שָׁלוֹ מִקְבֵּלֵת דְּגִשׁוֹת בְּטַבְעָהּ וְהַאֲוֹת
הַחֲסֵרָה תְּבֵא בְּרוֹב מִכַּח הַדְּגֵשׁ דְּמִיּוֹן הַנּוֹן וְיִגֵּשׁ
וְיִסַּע וְיִפּוּל וְיִפּוּשׁ שָׂרְשֵׁם נִגְשׁ נִסַּע נִפּוּל
נִטֵּשׁ וְכִבֵּר נִמְצָא פֶעַל חֲסֵר שְׁתֵּי קְצוֹתָיו שְׁוּן
נוֹן וְלִמֹד כְּמוֹ לִתֵּת לֶךְ שָׂרְשׁוֹ נִתַּן וְנִקְרָא חֲסֵר
הַקְּצוֹת וְאֵין לוֹ שְׁנֵי דְּמִיּוֹן הַלִּמֹד וְיִקַּח שָׂרְשׁוֹ לִקַּח
וְיִפְעִימוּ וְיִחֲסֵר הַדְּגֵשׁ אֲשֶׁר בְּכַחוֹ הַנּוֹן אוֹ הַלִּמֹד
כְּמוֹ וְיִסַּעוּ מִסְכּוֹת וְיִקַּחוּ בְיָדָם

מהו הפעל הכפול הוא אשר שרשו שתי

אותיות דומות זו לזו

כמו סבבני בכחש רללו וחרבו ועל הרוב

בהיות עין הפעל כפולת כפז שהזכרנו יבא הכפל

השרשי ההוא מכח הדיש אשר בלמד הפועל

כמו סבבו ציון דלותי ולי יהושיע רפי עקרה

שרשם סבב רלל רנן פי עין הפעל היא

החסרה ובאה מכח הדיש

מהו הפעל הנח הוא אשר בשרשו אחת או

שתי אותיות זהוא ופעם

היא נחה במבטא לבר ופעם נעלמת אף מהמכתב

רמיון היותה נחה עשה ראה כי ההא בהם

ודומיהם עם הראותה במכתב היא נחה במבטא

רמיון העלמה ארע אשב ארד שרשם דע

ישב ירד והיור באחד אחד מהם נעלמת אף מן

המכתב

כמה הם סוגי הנחות שלשה נח הפא ונח

העין ונח הלמרו

כמה מיני נחי הפא שנים נח הפא שהוא

יוד כמו דע יעז

יין

יָנַק וְנַח הָפֵא שְׁהִיא אֵלֶּף כְּמוֹ אֶבֶל אָמַר אֶבֶר
כְּמֵה מִיָּנִי נַחֵי הָעֵיִן שְׁנַיִם נַחֵי הָעֵיִן שְׁהִיא
וְאוֹ כְּמוֹ אָקוּם אָשׁוּב

וְנַח הָעֵיִן שְׁהִיא יוֹד הַנּוּף הַקּוּם
כְּמֵה הֵם מִיָּנִי נַחֵי הַלְמֹד שְׁנַיִם נַח הַלְמֹד
שְׁהִיא הָא כְּמוֹ

עֲשֵׂה פָּרַח וְנַח הַלְמֹד שְׁהִיא אֵלֶּף כְּמוֹ בְּרָא
מִצָּא קָרָא וְנִקְרָאוּ אֵלֶּה הַשְּׁנַיִם בְּעֵלֵי הָאֵלֶּף
כִּי לְעוֹלָם לֹא תִחַסְרוּמָתָם הָאֵלֶּף שְׁהִיא לְמֹד
הַפְּעֵל לֹלֵא בְּמִקְוֹמוֹת מְעֻטִים עַל דְּרָךְ הַתּוֹרוֹת
כְּמֵה הֵם הַרְבֵּבוֹת הַפְּעֵל הַחֶסֶד עִם שְׂאֵר
הַתּוֹגִים

שְׁנַיִם הָאֶחָד שְׁיֹרְכַב חֶסֶד הָפֵא שְׁהִיא נוֹן עִם נַח
הַלְמֹד שְׁהִיא הָא כְּמוֹ לֹא תִטָּה כִּי תִשֶׁה מִכַּחַ
רְעָהוּ וְהִזָּת הַטָּהוֹר שְׂרָשָׁם נָטוּת נִשְׂתָּה
נִכְהוּ נִוֵה תִשְׁנִית חֶסֶד הָפֵא שְׁהִיא נוֹן מוֹרְכַב
עִם נַחֵה הַלְמֹד שְׁהִיא אֵלֶּף הַנִּקְרָא בְּעֵל הָאֵלֶּף
כְּמוֹ לֹא תִשָּׂא שְׂרָשׁוֹ נִשָּׂא

כְּמֵה הֵם הַרְבֵּבוֹת הַפְּעֵל הַכְּפּוֹל שְׁבַעַה
הָאֶחָד

מִתְהִים

שְׁתַּחֲוֶה פֶּא הַפֶּעַל דּוּמָה לַעֵיִן הַפֶּעַל וְהַלְמַד
שְׁהוּא הַאֵלֶף נָחָה כְּמוֹ וְשִׁיחָם אֶת הָאֵיפָה
אֲנִדָּה כָּל שְׁנוֹתַי שְׂרָשֶׁם שֶׁשָּׁה דְרָה הַשְּׁנִית
הַעֵיִן וְהַלְמַד דּוּמוֹת וְהַפֶּא שְׁהוּא יוֹד נָחָה כְּמוֹ
הַלְלוּ שְׂרָשׁוּ יֵלֵל הַשְּׁלִישִׁי הַעֵיִן וְהַלְמַד דּוּמוֹת
וְהַפֶּא שְׁהוּא יוֹד חֶסֶרָה כְּמוֹ וְתִרְדַּד שְׁנֵתִי שְׂרָשׁוּ נִרְדַּד
וְלִדְעַת רַבִּי יִזְכֶּה כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים שְׂרָשׁוּ נִשְׁשׁ
הַרְבִּיעִי הַעֵיִן וְהַלְמַד דּוּמוֹת וְשִׁתִּיחָן נַחֲוֹת אֵלֶּא
שְׁהַעֵיִן נַחֲוֹת נִרְאִית וְהַלְמַד נַחֲוֹת נַעֲלַמְתָּ כְּמוֹ וְתַכְּחָה
מִפְּעֵס עֵינַי וְתִלְהֵ אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂרָשֶׁם פְּהֹת
לָהֶה וְשִׁנִּיתָם מִבְּנִין קַל מִשְׁבָּטָם וְתַכְּחָה וְתִלְהֵת
הַתְּמַשִּׁי הַפֶּא וְהַלְמַד דּוּמוֹת וְהַעֵיִן שְׁהוּא וְאוֹ נַחֲוֹת
וְכֵן כְּשֶׁהַעֵיִן הוּא יוֹד כְּמוֹ שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ וְיִצֵּץ צִיץ
רַר בְּשֶׁרֶז שְׂרָשֶׁם שׁוֹשׁ צִיץ רֹרֵר הַשְּׁשׁוּ
הַפֶּא וְהַלְמַד דּוּמוֹת וְהַלְמַד שְׁהוּא הֵא נַחֲוֹת כְּמוֹ
יְרָה הֶרָה הִגָּה בְּרוּחֹה הַקֶּשֶׁה וְכֵן הוֹזִים
שׁוֹכְמִים שְׂרָשׁוּ הוּהוּ הַשְּׁבִיעִי הַפֶּא וְהַלְמַד דּוּמוֹת
וְהוּא נַחֲוֹת הַעֵיִן וְהַלְמַד שְׁהֵן יוֹד וְהֵא כְּמוֹ וְיִהְיֶה
בְּמָה הֵם הַלְקִי הַרְבֵּבוֹת הַפֶּעַל הֵנַח הַמַּשְׁחָה
הַתְּתֵר

נח הפא שהיא אלף ונח הלמד שהיא הא כמו אל
האבה ויהא ראשי עם את אשר תאפו שרשם
אבה אתה אפה השני נח הפא שהיא יוד ונח
הלמד שהיא אלף כמו ותצא דינה לא אירא
שרשם יצא ירא השלישי נח הפא שהיא יוד
ונח הלמד שהיא הא כמו אל תוני אשר הוגת
הודו לאל תשמים שרשם ינה ינה ידה
הרביעי נח העין שהיא יוד או ואונת הלמד שהיא
אלף כמו ויבאו או ויביאו ובן ולא תקיא הארץ
כי הניא אביה שרשם בוא קיא ניא החמשי
נח העין והלמד שהן יוד והא כמו תיה יתיה :

חם ספר מרפא לשון

דרכי נעם

הנבחרים	משקל שירים
כמה ינעם :	בלשון עברים
ויפה מראה	תרוח נאה
ולחיד יטעם :	אל כל רואה
ונתיב דתו	כל תורתו
זאת הפעם :	אורה אותו
מזמור אשר	ובדרך שיר
יהיה יורעם :	דל או עשיר
אטעימהו	אנעימהו
דרכי נעם :	אקראהו

בשפה

ברורה ובשירה חרוזות
בשיתה נכוחה אפתחות
במשל פי אביעה חידות נכבדות והמצאות
נפל אות במזפי להבין למבין משל ונמשל
ומליצה נמרצה מנופת צופי משכיל שיר
ידורות בינה שמעה זאת והסתופף בצל קורת
ומשקופי אשכילך ואורך בדרך זו תלך כי תאור
נפשך לשיר שיר ערב וזמר נעים לומר ליי אלהי
ישראל

יִשְׂרָאֵל וְאַפְרַת לוֹ בְחֶשֶׁב אַפּוּרֵי וּנְפֹךְ כַּפּוּרֵי
תְּרִשְׁוֵי וַיִּשְׁפּוּ וְכִי תֹאמַר בְּלִבְכֶם מַה לָּךְ פִּי
נִזְעַקַת בְּרִשְׁתָּ לֹא שְׁאַלֶנְךָ נִמְצְאָת לֹא בְקִשׁוֹךְ
וְאוּלַי תִּתְעוֹרַר לְגִרּוּפֵי אֲנִי אֲשִׁיבְךָ מִלִּיּוֹן חַי
נַפְשִׁי אִם לֹא מִדְּאֵנָה מְדַבֵּר עֲשִׂיתִי זֹאת כִּי הִיָּדָה
בְּלִבִּי כֹאשׁ בּוֹעֶרֶת תַּחַת עֵבֶר פִּי וּמְלוֹךְ רֵאִיתִי
עֲבָדִים עַל סוּסִים וְשָׂרִים הוֹלְכִים בְּעֲבָדִים וַיִּתֵּר
אֲפִי וְאֲנָשִׁים רוֹעֵי רוּחַ יִשְׁרָוּ שִׁיר לֹא הִכִּירוּ
וְרִכְיוֹ וְלֹא יָדְעוּ בְּנִתְיֹבוֹתָיו כָּל שִׁירִם וּזְמִירָם
עִקְרֵי כִי אִיֹן מִשְׁגִּיחִין בְּכַף מֵאֲזִנִּים כָּל עִיבָר
וְתַחַת שִׁירִים סְדוּרִים וְעֵרוּכִים יִלְכוּ בְּדַרְכֵי
נְבוּכִים וְסִירִים סְבוּכִים זֶה וְרַכָּם כָּסֵל לְמוֹ
כַּעַם כְּפֹחֵן נַחְתוּמֵי וְאוֹשְׁכָפֵי וְרַבִּים מַעֲמֵי הָאָרֶץ
מִתְהַלְלִים בְּמִתְהַלְלִים דְּלִים תְּהַלְלִים תְּהַלְלִים
דְּקָצְתָם בְּשִׁירִים עֲרָבִים וּמִסְפָּרִים נֶאֱהָבִים
וְשִׁיר עֲגִבִים וְהוּא לְהֵם כְּזָבִים זְמִים גְּנוּבִים
מִעֲלִין אוֹתָם בְּדוּפֵי וַיֵּשׁ מִתְגָּאָה בְּתָרוֹ נֶאֱתָה
יִפְתָּ תֵאָר וַיִּפֶּה מֵרֵאָתָה אֲשֶׁר לֹא עֵמֶל בּוֹ וַיֹּאמֶר
בְּלִבּוֹ מִי יִכּוֹר בְּזוּפֵי עַל כֵּן שָׁמְתִי פִּי לְבָגֵן
בְּכִנּוּרֵי וְעוֹגְבֵי תְּהִילֵי וְתוֹפֵי לְהַרְאוֹת תַּעֲמִים

והמרים

והשרים ושר בשירים את יפי הדרים
הנאותים לכל החרוזים ומאזני צדק לשקול בהם
כל שיר לרעת אם זרתה עליו שמש המשקל והוא
ממשפחת הזרחי או השך משחור תארו מבני
שופי או הוא נאמן בית או אסופי ובפרט
לכבוד המעולה המפואר החכם המולל הרופא
המובהק נשיא נשיאי הלוי כבוד השלם מהרר
יוסף אלופי אשר משא מצות אדבתו מוטלות על
כתפי על שכמי אשאנה אעננה עטרות לי
בעניפי הטהור לכבוד ולתפארת בשמחה ובטוב
לבב אקבלנה כטל רביב רסיסי וזרופי ואם
המצא ימצא דבר טוב במאמרי זה בעיני המעינים
הנני מודיעם בפעם הזאת כי לא מלבי אבל עט
שכלו מניפי והוד תפארתו מחופפי אני הוא
המדבר הנני הנל באלפי משה בכר שם טוב
למשפחת ז חביב זה רשמי וצפופי הנבון
בטרדות הזמן המעקרת שרשי וענפי והמלחמה
פנים ואחור אין יוצא ואין בא ואני פה בטונטו
בתון בקלפי וחכרון כוס קשה מכלן שלשה
תמה הסגרוני בחורי וכפי רחוק מארץ מולדתי

ומכית

ומכות אבי דודי ומסרפיו דמיתי לקאת מדבר
 שנהבי וקופי כוסי ונשופי עדישקיף וירא
 משמים לאסוף נהי ישראל ובאו ציון כרנה יחפיו
 עיפיו ויעפיו אנכי אשירה אומר לוי אלהי ישראל
 אודה יי מאד בפיו ויהיו לרצון אמרי פי
 נאם משה בנו שם טוב ספרר קרית תנה
 למשפחת בני חביב ומלתו באשבונה
 קהלה תמפוארה ובגולה לראש פנה
 ובתורה ובחכמה ובמצות מצויינה
 זביחס ובעושר ובכבוד מזויינה
 ומתגורר בבוטונטו מתוז פולייא מרושנה
 קהל קרש ואנשי שם משרתו אל ובאמונה
 בראש כלם גביר שלם בכל מרע ובתבונה
 עטרת כל בני לוי נתונה לו במתנה
 בכבוד יוסף שמו נורע פאת נגבה וצפונה
 ולכבוד ומצותו זמירותי מכונה
 ומנתה היא שלוחת לו להשתעשע בגן עדנה
 ויאכל מפרי מתקת הנובתה ומגדנה
 ובקין ובחורף דשנה היא ורעננה

מרפא i z ב א i וכל

אמר משה בלר שם טוב למשפחת בן
תביב ספרדי הויא לפי שהוא מן
המבואר בעצמו כי המאמר המורכב ממנו גזר
וממנו בלתי גזר והיה המאמר הגזר הוא המקבל
האמת או השקר כמו שהתבאר בספר מאמרות
ובספר מליצה הנה אם כן לא ימלט הענין בו
מתלוקה כפי זאת הבחינה אם שיתורה כלו אמר
או רובו שקר או יהיה בו האמת והשקר חלקים
שונים וזאת התלוקה היא הכרחית וכפי הבחינה
הזאת חבר ארכטו שמונה ספרים בהגיון והם
מאמרות ומליצה הקש ומופת נצות
והטעאת הלצה ושיר הנה בספר המאמרות
ביאר הענינים הנפרדים אשר יורו עליהם
במליצות נפרדות ובספר המליצה ביאר
המליצות המורכבות והמאמרים הגזרים ואופן
הקבלתם ודרך התחייבם אלו מאלו ובספר
ההקש ביאר צורת ההקש בכלל ומי הוא המוליד
והבלתי מוליד ובספר המופת ביאר ההקש
המופתי וכל התנאים המתחייבים להיותו צורך
מהם שתחייבה שתי הקדמותיו יחד צורך

אמתיות ושאור התנאים שהוזכרו שם אין זה
מקומם. וזהו החלק הראשון מן המאמרים
הגזורים. והוא החלק שכלו אמת ובספר השני
ביאר התקש ששתי הקדמותיו או אחת מהן לקוחה
על צד הרמיון והחמשל והחקיו והפלת הגזומא
אשר מכונן כל זה הוא להביא התפעלות בלב
השומע אם לאהוב דבר או לשנא אותו עם היות
שאין לאותם החקיים מצאוות חוץ לנפש אפילו
אחת מני אלה ממה שיאמרוהו המשוררים ואם
כן ישוב זה אל החלק השני שהוא רובו שקר
ובספר הנצות ביאר התקש אשר שתי הקדמותיו
או אחת מהן לקוחה על צד הפרסום ולפי שרוב
הדברים המפורסמים הם קרובים לאמת יהיה זה
אם כן החלק השלישי שהוא רובו אמת. ובספר
ההסעאה ביאר התקש שאחת מהקדמותיו או
שתיהן כוזבות ויחשב היותן אמתיות ופעם תהיינה
שתיהן אמתיות אבל בהתחבר בהקש הן בלתי
מזליות ואם כן יהיה זה כנגד החלק הרביעי והוא
כלו שקר. ובספר החלצה ביאר התקש ששתי
הקדמותיו או אחת מהן מקיבלות מאיש נאמן

ראוי

דוקא

ראוי לסמוך עליו וכל שוהיו רצים האנשים אשר
מהן קיבלו מהקדמות ההן תהיה תקבלת ההיא
יותר חזקת האמונה וממנהג המליצים כשירצו
לקבוע דבר בלב השומעים יביאו ראיות מקובלות
מדברים אשר נמשך מעשייהם טוב או רע באמרם
כי כן יקרה עתה לכל מי שיעשם ולפי שאין זה
צורך בכל האנשים ובכל הזמנים כי כבר איפשר
שיוזק האחד במה שנהנה תבירו או להפך הנתי
אם כן ישוב זה אל החלק החמשי שהנבב והצדק
שנים בו :

וראוי לדעת כי השיר אשר נרצה לבאר
פה דרכיו ונתיבותיו בלשון
העברי איננו ממין השיר אשר דבר בו ארכטו
רצוני לומר מחובר מהקדמות להוליד מהן
תולדת אבל הנרצה בשירי לשון הקדש הוא
להטעים איזו דבר חכמה ומדה טובה בלשון צח
וערב שקול ושוה והנתיבות והחרוזים כי הנפש
תתענג בשירים המופלגים והננונים הערבים
יתקל זכירת דברי החכמה או המוסר בהיותם
מחברים על צד השיר והשקול או המליצות
ב ב ז iii החרות

הַתְּרוּחָה יִחַל קֶסֶף
תְּשִׁירִים אֶל שְׂשׂוּה מִיָּמִים : וְכֵן כָּתַב אֲבוֹנֵצָר
בְּהַקְּגוֹתָיו הַמְּדִינִיּוֹת :

הַמִּין הַרְאֵשׁוֹן הַשִּׁיר הַמִּזְכֵּר עַל תִּיקוֹן
הַשָּׁכֵל לַיִשְׂרָאֵל פְּעוּלוֹתָיו
לְצַד הַהַצְלָחָה הַאֲמִתּוֹת וְנִתְיָנֹת דְּמִיּוֹן הַעֲמִינִים
הַאֲלֹהִים וְנִתְיָנֹת הַרְפִּי וְהַגְּנוֹת בְּדַבְרִים הַמְּנַגְּדִים
אֶל דֶּרֶךְ הַהַצְלָחָה :

הַמִּין הַשְּׂנִי הוּא הַשִּׁיר הַבְּנוּי לְהַשְׁוֹת
הַמְּקָרִים הַנֶּפְשִׁים כְּאִשֶּׁר
גָּבְרוּ בָאָדָם וּלְהַשְׁפִּילָם מִמֶּהם הַכֶּעַס וְהַזָּאֵר
וְאֲכֻזְרִיּוֹת חֵמָה וְשִׂטָף הַתְּאֻזוֹת יְהוֹתִישֶׁרָה אֶל
הַהַשְׁתַּמְשׁוֹת בָּהֶם עַל דֶּרֶךְ נְאוֹת כְּפִי צוֹרֵךְ הָאִישׁ
וְהַמְּקוֹם וְהַעֵת :

הַמִּין הַשְּׁלִישִׁי הוּא הַשִּׁיר הַמְּכוּוֹן מְמַנּוּ
לְהַעֲלוֹת הַנֶּפֶשׁ מִמְּקָרֶיהָ
הַפְּחוּתִים בְּנִשְׁוֹתָה עַד קְצֵתָם מִמֶּהם הָאִימָה
וְהַפְּחָד וְהַיָּגוֹן וְהַצֶּעַר וְרוּךְ הַלֵּב עַד אִשֶּׁר
יִשׁוּבוּ אֶל הַשְׁוִי וְיִתְיָשְׁבוּ אֶל הַהַשְׁתַּמְשׁוֹת מִמֶּהם
בְּדַבְרִים הַמְּזַבְּרִים לֹא בְרָעִים וְאֵלֶּה הַשְּׁלִשׁוֹת

מִיָּמִים

מינים משופחים מאוד ואם יתחלפו בפחות יותח
עליהם חוסר כל ספר משלי נגלתו ונסתרו ורזם
ספר קהלת ורוב מזמורי דוד וקצת דברי הנביאים
ואמנם השלשה מינים האחרים הם הכותרים
לאלה ומפסידים כל מה שיתקנו השלשה
הראשונים ותלילה להמצא מהם דבר קטן וגדול
בספרי הנבואה ורות הקדוש ואולם כפי בחינת
המשקל בתנועות השיר הגה יתלקו השירים
לשלשה חלקים:

הראשון הוא השיר השקול במספר חברותיו
בשני טוריו מזולת שיסכים הטור
הראשון עם השני לא בחלק מחלקו ולא בסופו
כי אם על צד ההזרמן לא שיכוון בו זה:

השני דומה לראשון אלא של פעמים לא
יסכים הטור הראשון עם השני

אפילו במספר החברות אבל ישלימו החכרון מצד
הנגון ותנועות הגרון או יבליעו היתרון בנעימות
הקול ומשני אלה המינים הם תלים ומשלי
ואיוב המין הראשון בתלים קראתיך הושיעני
ואשמרה ערותיך יתום ואלמנה יעזר ודרך

ב ר ז iii למצט

רְשָׁעִים יַעֲוֹתוּ וְכִן רַבִּים אֲשֶׁר חָצִי הַפְּסוּק
הָרֵאשׁוֹן מִכְּכֵּים עִם חָצִי הַשֵּׁנִי בְּמִסְפַּר הַתְּכַרְוֹת
לְבַר יְהוָה וְכִן בְּמִשְׁלֵי שְׁמַע בְּנֵי מוֹכֵר אֲבִיךָ וְאֵל
תַּטּוֹשׁ תּוֹרַת אֱמֶךָ אֲזַר בְּקִיץ בֶּן מִשְׁכִּיל נָרַם
בְּקִצִיר בֶּן מְבִישׁ וְכִן בְּאִיּוֹב בְּרַעַב פֶּדֶךְ מִמּוֹת
וּבְמַלְחָמָה מִיֵּי חֶרֶב חוֹלַת סַרְבִּים וְאוֹלַם הַמִּין
הַשֵּׁנִי הֵנָּה רֹזֵב הַפְּסוּקִים הֵם בֶּן רֹזֵצָה לֹאמַר כִּי
לֹא יִסְפְּקוּ מִסְפַּר חָצִי הַפְּסוּק עִם חֲבִירוֹ וּמִזֹּת
הַמִּין הַשֵּׁנִי שִׁירַת הַיָּם וְשִׁירַת הָאֲזִכּוֹ וְשִׁירַת רֹד
וְשִׁירַת רְבוּרָה כִּי הִתְכַרְזוּ אִו הִתְכַרְזוּ אֲשֶׁר בֵּין
חָצִי הַפְּסוּק לְחָצִי וְשִׁירַת הַיָּם וְשִׁירַת רְבוּרָה
כִּמוֹ שֶׁבִיאָרְנוּ וְכֵן אֵלֶּה הַשֵּׁנִי מִיָּמִים אֵין לָנוּ
עֵסֶק בָּהֶם:

הַשְּׁלִישִׁי וְהוּא הַמְּכוּוֹן יְהוָה הַשִּׁיר הַשְּׁקוּל
הַמְּכֻפֵּים מִכָּל צִדְדָיו בְּמִסְפַּר
תְּנוּעוֹתָיו וְהַכְּפֻמָּת הַטּוֹרִים כָּל אֶחָד עִם חֲבִירוֹ
בְּתוֹרַת שׁוּה תֵּלֵא זֹ בְּלִבְךָ כִּי גַם בְּמַלְכִים וּבְעַבְדִּים
יִזְהָרוּ מְאֹד הַמְּשׁוֹרְרִים וְלֹא יִשְׁיֻמוּ כִּי אִם עֶבֶד תַּחַת
עֶבֶד וּמֶלֶךְ תַּחַת מֶלֶךְ וְזֶה עַל דְּרָכִים מְחוּלְפִים
כִּמוֹ שֶׁבִיאָר בְּעִזְרַת הַצּוֹר וְאַמְנֶה יִשְׁלוֹת מַעֲלָה
וְכַנֵּן

וְכָבוֹד לְלִשׁוֹן הָעִבְרִי עַל כָּל לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם כִּי אֵי
אֶפְשֶׁר בָּהֶם זֶה הַתְּנַאֲי מְצוּרָף לָזֶה מִה שִׁיבִיאוּ
הַמְשׁוֹרְרִים בְּשִׁירֵיהֶם פְּסוּקִים אִם כְּפִשׁוּטִים אִם
דֶּרֶךְ שְׁתוּף וְהִשְׁאֵלָה וְאִין לְשׁוֹן בְּכָל זֹלְתָהּ
שִׁיעֵלָה לְזֹאת הַמַּעֲלָה וְכָל שִׁיר שֶׁאֵינְנו שְׁקוּל
בְּמַלְכִים וְעִבְרִים בּוֹז וּבּוֹזוּ לוֹ לְהַקְתַּת הַמְשׁוֹרְרִים
וּבּוֹשֶׁת וְצַעַר וְנֹק וְשִׁלְמוֹ לְבַעֲלָיו וְלִפִּי דַעְתִּי כִּי
זֶה הַדֶּרֶךְ בְּמִשְׁקַל הַשִּׁירִים הוּא קְרִמּוֹן מֵאֵד וּמֵעִיד
אֲנִי עָלִי שָׁמַיִם וְאֶרֶץ כִּי בְהִיּוֹתִי בְּמַלְכוּת וּוְאֵלֵינוּ צִוִּיתָ
בְּקַתְלַת מוֹרֵיטְרֵי הַגִּירוֹ לִי כָּל הָעַם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר
וְהַזְקִינִים כִּי שֵׁם מִצְבַּת קְבוּרַת שִׁיר צְבָא אֲמַצִּיהָ מֶלֶךְ
יְהוּדָה וְכִשְׁמַעִי הַשְׁתִּי וְלֹא הַתְּמַהֲמַתִּי לְרֹאוֹת
מִצְבַּתוֹ מִצְבַּת אֶבֶן בְּרֹאשׁ הַחֹר וְאַחַר הָעַמֵּל
וְהַטּוֹרַח קְרֵאתִי הַכְּתִיבָה וְהִיא חֲקוֹק עָלִית שִׁיר
זֶה לְשׁוֹנוֹ שְׂאוֹ קִינָה בְּקוֹל מְרָה לְשִׁיר גְּדוֹל
לְקַחוּ יְהִי וְלֹא יִכּוֹלְנוּ לְקַרוֹת עוֹד כִּי הִיחָה נִמְתַּקַּת
אֲבָל הִיא מְסִיִּים הַשִּׁיר הַשְּׁנִי לְאֲמַצִּיהָ אִם הָאֲמַנְתִּי
כִּי הַדֶּרֶךְ הַזֶּה בְּמִשְׁקַל הַשִּׁירִים הִיא מִימֵי הַיּוֹד
אֲבוֹתֵינוּ עַל אֲדַמְתֶּם וּבְזֶה הַדֶּרֶךְ כָּבֵר בְּמִצְאוֹ
בּוֹ בְּפִי בְּנֵי עַמֵּינוּ כָּל שֵׁשָׁה מֵינֵי שִׁיר אֲשֶׁר הַקְּדַמְנוּ

אבל השלשה האחרונים אסור להזכירם על פה
כל שכן לכתבם על ספר כי לא יתברם רק מי
שנפשו המטומאת לדברים ההם ומי ששכלו
עכור כי הדבור שליח השכל וכבר כתב הרב
במורה פרק שמיני חלק שלישי זה לשונו ואין
ראוי שישתמש בטובה הזאת רוצה לומר הדבור
אשר נתן לנו ללמוד וללמד בגדולה שבחכרונות
וכו' לא כמי שנאמר עליהם ואתם תהיו לי
ממלכת כהנים וגוי קדוש עד כאן לשונו :

דאמנם השלשה מינים הראשונים הם
המכוונים מן השיר לכל בעל
שכל זבר ישראל באמת ובכל דור ודור תברו
הקדמונים גם האחרונים פיוטים בשירים שקולים
להודות לתלל לשבת ליי אלהי ישראל בחגים
ובמועדים וכראש השנה ויום הכפורים מהם הרר
יצחק בן גיאת והר יהודה הלוי והר שלמה ן
גבירול והר אברתם ן עזרא ואחיו ובקטלונניא
ובפרובינציא רבו מכפר וכבר נדבה רוחם
אותם לכלל בשירים ההם הלכות פסח לפסח
והלכות עצרת לעצרת וכן לתנופת ופורים עת

מאפילו

שְׁאִפְלוּ הַנְּעָרִים וּבְעָלֵי מְלֹאכָה יִדְעוּ הַדְּיָנִים עַל
כֹּה מִצַּד הַיּוֹתֵם מְחוּבְרִים בְּרִכְי הַשִּׁיר וְגִדּוּלָה
מִזֶּה מִה שֶׁעָשָׂה תְּרַב הַכּוֹלֵל רַבִּי לִוִּי בַעַל לִוְיָת חָזַן
חֵבֶר סֵפֶר קִטּוֹן קָרָאוּ בְּתֵי הַנֶּפֶשׁ כִּלְל בּוֹכַל שְׂרָשִׁי
שִׁבְעַת חֲמוּדֵי בְּשִׁירִים שְׁקוּלִים בְּאוֹפֶן שִׁימְקֵל עַל
הַמַּעֲוִיז לְדַעַת אוֹתָם עַל כֹּה אִם יִבְיָנֵס לֹא שִׁדְבַר
בְּהֵם בְּצַפְצוּף הַעוֹפוֹת וְכֵן הָרַ מִתְּתִיָּה בֶן חֲרִטּוֹן
הַעֲתִיק כֹּל סֵפֶר חֲמוּדֵי אֵל שִׁירִים שְׁקוּלִים וְכֵן
הָרַ יוֹסֵף הַאֲזוּבִי חֵבֶר קָעֶרֶת כֶּסֶף לֹא יַעֲרַכְנָה וְהֵב
וְזוֹכֹכִית לְרֹב הַמוֹסְרִים אֲשֶׁר כִּלְל בָּהּ:

גַּם בְּחִיּוֹתֵי בְּאֶרֶץ יִשְׁמַעְאֵל רָאִיתִי כֹל פֶּסְקִי
מִסִּכְתַּת חוֹלִין בְּשִׁירִים שְׁקוּלִים שֶׁכִּתְּתִי
שֵׁם הַמְּשׁוֹרֵר וְהִתְאַרְכְּתִי כֹל זֶה לְהַקְהוֹת שִׁינִי
הַסְּכָלִים וְלַעֲוֹר עֵינֵי הַפְּתָאִים אֲשֶׁר יִדְמוּ פְתוּחֹתָם
שְׁלֵמוֹת וְשְׁלֵמוֹת זִלְתָּם חֲסִרוֹן וְכֹל דְבַר שְׂלֹא
יִדְעוּתוֹ מִצַּד טְפָשׁוֹתָם יִגְנוּ אֶת מִי שִׁדְעֵנוּ וּבְהַכְרִיחַ
יָשׁוּב זֶה לְחִיּוֹתָם מִתְּלִילִים הַסְּכָלוֹת וְעַל כֵּן אָמַר
שְׁלֵמוֹת בְּטוֹב שְׁכָלוֹ וְאִישׁ לְפִי מִתְּלִלוֹ וְעַם הַיּוֹתֵי
מִפִּיר מִיעוֹשׂ יִדְעוֹתֵי וּבְקִיאוֹתֵי בְּרִכְי הַשִּׁיר לֹא
סִרְתִּי מִמְּצוֹא רְצוֹן כְּגִיד וּמְצוֹה אֲשֶׁר צוּנִי לַעֲשׂוֹת

ק

101

כִּן כִּי מֵאֹרֶחַ שְׁכָלוֹ יֵצֵא חֶפֶץ לְהַמְשִׁיךְ מִימֵי בֹרֵי
הַנְּשִׁבֵר אֶל מַעְיִנֵוֹ הַמִּתְגַּבֵּר וּמַעֲתָה אֶתְחִיל
בְּעֹרֶת הַצֹּר :

רֵאיוֹ לְדַעַת רֵאשׁוֹנָה בִּיאֹר הַשְּׁמוֹת אֲשֶׁר
נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּזֶה הַמַּאֲמֵר וְאֹמַר כִּי
הַמְשׁוֹרְרִים יִקְרְאוּ מַלְכִים לְקִמְצֵ גְדוֹל וְקִטְנֵ וּפְתַח
גְדוֹל וְקִטְנֵ וְדוֹלִם וְחִירָק וְשׁוֹרֵק וּבְזֶה יִסְכְּמוּ עִם
בְּמִדְקָרִים כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי בְּפֶרֶחַ שׁוֹשֵׁן שֶׁעַר גִּי
וְאוֹלֵם קִמְצֵ חֲסוּף וְלִחְסוּף קִמְצֵ וְלִחְסוּף פְּתַח
וְלִחְסוּף כְּגוֹל וְלִשׁוֹרֵק בְּשֵׁאִין אֲחֵרֵיוֹ שְׁבֵא נַח כָּל
אֱלֹהִים יִקְרְאוּם עֲבָדִים וְכָל שֵׁכֵן הַשְּׁבֵא לְבָרוֹ :
דְּמִיּוֹן הַקְּמוּץ חֲסוּף זֶה יִהְיֶה עַל שְׁנֵי פָּנִים
אִם מִצַּד הַדְּגִשׁ שֶׁאֲחֵרֵיוֹ כְּמוֹ רְנִי
עֲקָרָה חֲגִי יְהוּדָה חֲגִיךְ אִם מִצַּד הַשְּׁבֵא נַח
שֶׁאֲחֵרֵיוֹ כְּמוֹ עֲרֻמָּה הַשְּׁבֵרְתִי וְזוֹלָתָם לְעוֹלָם הֵם
עֲבָדִים בְּשִׁירִים וְכִבֵּר רֵאִיתִי מִי שֶׁשֵּׁם אוֹתָם
מַלְכִים בְּשִׁירֵוֹ וְאִין כֵּן דַּעַתִּי כִּי אֲחֵר שֶׁהוּא חֲסוּף
הוּא בְּמִדְרַגַת הַעֲבָד וְכֵן כְּשֶׁבֵא אֲחֵרֵיוֹ דְּגִשׁ גַּם
הוּא חֲסוּף וְאִם כֵּן הוּא עֲבָד זֶה רֵאִיוֹ שְׁיֻבֵן בְּרֵאשׁ
הַמֶּלֶךְ אֲבָל בְּאֻמָּעֵת אוֹ בְּסוֹפָה הֵם מַלְכִים :

רמיון

דמיון האמצעי לעבדיך דמיון אשר הוא בסוף
יעבר נא אדוני הם מלכים ואמנם החטף קמץ
הוא ידוע שהוא עבד בין בתורתו בראש התיבה
בין באמצעה דמיון אשר הוא בראש התיבה
כמו ראה עני דרך אניה דמיון אשר באמצע
צדע בתרו אף כל ראש לחלי הולתם לעולם
יעבורו דמיון החטף פתח תרדה החית שהיא
בחטף פתח הוא עבד כיו הוא כמו רעדה אלא
שהרחיבו החית להיותה אות גרנית וכן חטף
סגול כמו אמור נא אליה אכול את המגילה
כיו הם על משקל זכור וי להוד אבל נרחבו
לגרניותם ולכן הם לעולם עבדים בין בראש
כמו אלו שהזכרנו בין באמצע כמו ועשיתם
שהעין בחטף פתח באמור להם עם וי אלה
שהאלף בחטף סגול הם עבדים בראשונים
והשורק הוא עבד כשאין אתרו שבא נח כמו
ומעשיו ידוני ומלאך את ראשו אבל אם יש
אתרו שבא נח כמו ושכבתם ואין מתריד
וקשרתם לאות אז הוא מלך בכל מקום שהוא
וכשאין אתרו שבא נח שאמרנו שהוא עבד צריך

קובץ

שִׁיבֶנָה זֶה כִּשְׁהוּא בּוֹיּוֹ כִּמּוֹ אֹתָם שֶׁחֻכְרֵנוּ וְדַמִּיתָם
 אֲבָל אִם הַשּׁוֹרֵק הוּא בְּאוֹת אַחֲרֵת הִנֵּה הוּא מֶלֶךְ
 כִּמּוֹ עוֹרָה לְמֵה תִישָׁן קוֹמַתֵי חוֹלְתָם וְאִף
 כִּשְׁהוּא בּוֹאוֹ אֵינְנוּ עֹבְדֵי כִי אִם בְּרֹאשׁ תִּיבְדָה אֲבָל
 בְּאֲמִצֵּעַ כִּמּוֹ וּפְשִׁירָא הַתּוֹכְנֵי אוֹ בְּסוֹף כִּמּוֹ מֵה
 נָאוּ עַל הַחֵרִים חוֹלְתוֹ הוּא מֶלֶךְ וְאוֹלָם קְבוּץ
 יִשְׁפָּתִים הוּא לְעוֹלָם מֶלֶךְ בֵּין שְׁתֵּי בְּרֹאשׁ אוֹ
 בְּאֲמִצֵּעַ בֵּין שְׁבֵא אַחֲרָיו דָּגֵשׁ אוֹ לֹא וְאִמְנָם
 הַשְּׁבֵא אֵין סִפֵּק שֶׁהוּא עֹבֵד אֲדָרָה שְׁכַל הַמְּלוּיִם
 עִמּוֹ הֵם עֹבְדִים וּבּוֹלְתוֹ וּמְלוֹכּוֹ אֲבָל רְאוּ
 לְהַעִיר בּוֹ אַרְבַּע עֲנִינִים
 הָאֶחָד כִּי הַשְּׁבֵא נִחָא וְדַמֵּן לִיד הַמְּשׁוֹרֵר
 בְּאֲמִצֵּעַ תִּיבְדָה וְאֵינְנוּ צְרִיךְ אֵלָיו
 בְּשִׁירָו וְהַשּׁוֹב כְּאֵלוֹ אֵינְנוּ שֵׁם כִּי עַל דְּרִיךְ מִשְׁל
 הַשְּׁבֵא אֲשֶׁר תַּחַת רִישׁ אֲרֻדּוֹף אֵינְנוּ מִשְׁמֵשׁ כֻּלָּל
 וְלִכֵּן אִם לֹא וְהַפּוֹץ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּכְלַל לְעִשׂוֹתוֹ
 וְאִם יִרְצֶה לְהַנְיֵעַ בְּאוֹפֵן שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּמִקּוֹם עֹבֵד
 גַּם זֶה נִכּוֹן בְּדַרְכֵי הַשִּׁיר דַּמִּיּוֹן זֶה אֲרֻדּוֹן עוֹלָם
 אֲשֶׁר מֶלֶךְ בְּמִרְם מִלְּיָצִיר נִבְרָא לְעַתְּנַעֲשֵׂה
 בְּחַפְצוֹ כֹּל אֵין מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא וְאַחֲרֵי כִּבְלוֹת

הכל לבדו ימלוך נזרא כשתעין בסדר הראשון
שהוא ארון עולם ובמספר עבריו ומלכיו תמצא
כי תצטרך לבלוע החטף פתח שבמלת נעשר
כי אין שם צורך לעבר וכן צריך להניע השבא
במלת כמלות הכל כי היא עומדת תמורת העבר
שבמלת אשר מלך וכן צריך להניע השבא
שבמלות ימלוך כי תחת העבר שבמלת יציר נברא
וכן הענין בכל השירים

והענין השני כי שבא בראש תיבה איפשר
לבוזלעה שאם יבלעוה בקריאת

הנה תחבר אות אחת מן התיבה מדה שאין כן
כשיבלענה באמצע המלה כי כבר תורגש האות

בוזלת שבא :

הענין השלישי כי כשיבאו שני שבאים

באמצע התיבה כמו יקתאל יחצאל

וגונו אי איפשר לבלוע שתיהם כי יכבד מאור

על הלשון ובוה טעו הרבה מן המשוררים וכן

בתוהם בסוף המלה כמו וישת מן תוין וישב

ממנו שבו חולתם בית הפליעה בשניהם אינו

פגוי כי לעולם תחסר אות אחת במלה בסיובת

זאת הבליעה ותפסד צורת הכתיבה ומובנה ו

הענין הרביעי כי שבא עם דגש אי איפשר

לבלעו כמו הדברים ותהי המלחמה

וזולתם וכן טעו בזה הרבה מן המשוררים

מכללם הר שלמה וגבירול בשמור לבי מענת

ובצל שדי במקומות רבים ומכללם ובברולא

תשקצו הנה לפי דרך השיר שהוא אין לו צורך

לשבא התיו ולא לשבא הקוף והוא רוצה לבלעם

ולא יוכל וכאלה רבות עמו עם היות כי הענין

לחצו בתכלית הרחץ כי מלאכה גדולה עשה

בלשון קצר ולשון פסוק בשירים שקולים וראוי

להזנו לכף זכות:

לדעת עוד כי המשוררים יקראו יתד

לעבד ומלך יתד ולמלך לבדו יקראו

תנועה דמיון זה דברים הוא מורכב מיתד

ותנועה כי שבא הדלת וקמץ הבית הוא היתד

והירק הריש היא התנועה וכן ראוי לדעת כי אין

שיר פחות מצרבעה טורים כמו שיתבאר מן

השירים שנופיר בעזרת הצור תה תחלי להזכיר

ורפיהם ועם היות שהתכם רפי אברהםן עורא

סכיא

110

הביא דרכים בראש ספר צחות הנה לא אזכיר פח
רק הדרכים הקלים והנאותים במשקלם והם
עשרה דרכים:

הדרך הראשון הם המרובעים הפשוטים.
ונתיבות זה הדרך שלשה נתיב
התרו ונתיב התלצה ונתיב התרות והתנועות
הנתיב הראשון שביליו שלשה השביל הראשון
בבחינת התרו השני בבחינת התרו גם כן מתחלה
לראשון השלישי בבחינת התרו מתחלה לשני:
השביל הראשון הם המרובעים הפשוטים
אשר לא יסכימו תרוזיהם כי אם
הטור השני עם הרביעי לא הראשון עם השלישי
ובן טור בעל שמונה מלכים ונקראו פשוטים
להיותם בלתי בעל יתרות ולדמיונו תרשתי זה
השיר:

על כל קנין תקנה חכמה
על כל מעלה תבחר שפלות:
הרחק מכל מדה רעה
ובראש כלן מן הפילות:

מרכה א ב ג ד ה

הנה כל טור בן שמונה מלכים ואינם מזה החרז רק הסנים
עם הארבעה ונתראו פסוטים להיותם בלתי בעלי יתרות:

השכיל השני הם המרובעים פשוטים
כראשונים אבל ישתוו בחרוז
בסוף כל ארבעה תנועות מן הטור הראשון גם
מן השלישי לא מן השני והרביעי. כי הטור השני

והשלישי יסבמו בחרוז הכולל וזה תרשתי לראיה:

שוכני תבל • רוזפי תבל •

לשוא עמלו • כל חיותם •

ובסכלותם • עד יום מותם •

גם צידה לא • עשו להם •

הנך רואה מהם יתחלפו לראשונים בעמק החרוז:

השכיל השלישי הם המרובעים הפשוטים

כמו הקודמים אבל יסבמו בחרוז

בסוף כל ארבעה תנועות וכל סופי השירים

יסבמו על תרז אחר כמו השירים שהתחלתו

המסיימים דרבי נעם:

הנתיב השני והוא בבחינת התנועות

והיתרות: שביליו שלשתו:

השכיל

השִׁבִּיל הַרְאֵשׁוֹן הֵם הַמְרוֹבְעִים שֵׁשׁ בְּכָל
טוֹר מֵהֶם יִתֵּד וְשֵׁתֵי הַנּוּעוֹת יִתֵּד
וְשֵׁתֵי הַנּוּעוֹת וְדַמְיוֹנָם יוֹקֵחַ מִהַשִּׁירִים שֶׁהַתְּחִלָּתִי
בָּם נָאֵם מִשֶּׁת בְּנוֹ שֵׁם טוֹב וְכוּלִי :

הַשִּׁבִּיל הַשֵּׁנִי הֵם הַמְרוֹבְעִים הַמּוֹרְכָבִים
מִשֵּׁתֵי הַנּוּעוֹת וְיִתֵּד וְשֵׁתֵי הַנּוּעוֹת
וְיִתֵּד בְּכָל טוֹר דַּמְיוֹנָם אָמַר אַחַד מִן הַמְשׁוֹרְרִים :

הַבֵּט שְׁנַיִם וְאָמַר בְּרוּךְ אֲשֶׁר רִיבֵי אָמַת :
אִישׁ מִשְׁאֹל נִיּוֹץ וְאִישׁ נֶס מִפְּנֵי מוֹת וּמַת :

הֵכֵה מִסֵּפֶר יִתְרוֹתָיו וְתַנּוּעוֹתָיו כַּמֵּסַד הַקּוֹרֵם לוֹ אֲבָל יִתְחַלְמוּ
בַּמַּכְבֵּי הַתַּנּוּעוֹת :

הַשִּׁבִּיל הַשְּׁלִישִׁי הוּא כְּמוֹ הַשִּׁבִּיל הַרְאֵשׁוֹן
בְּכָל דְּבָרֵי הַתַּנּוּעוֹת לֹא יִתְחַלְפוּ
אֱלֵּא שְׁזֶרֶת הַשְּׁלִישִׁי יִסְכְּמוּ הַשְּׁלִשָׁה טוֹרִים
רֵאשׁוֹנִים בְּתָרֵז אַחַד וְהַרְבִּיעִי בְּתָרֵז אֲחֵרִי וְכַפִּי
תָּרֵז הַרְבִּיעִי כֵּן יִהְיֶה תָּרֵז הַטוֹר הַרְאֵשׁוֹן מִן הַשִּׁיר
סִנְמִשְׁךְ אַתְרֵיו וְהֵכֵה לְךָ רֵאשׁוֹת מִהַשִּׁירִים שֶׁיִּזְכָּר
הוּא עֲמֻנוּאֵל :

ג כ 3 ׀ א

אֲנִי יֵשֶׁן וְלִבִּי עָרַר • בְּחַתְּבוֹלוֹת זְמַן סוֹעֵר •
 וְתוֹךְ לִבִּי כָּאֵשׁ בּוֹעֵר • מְאֹד עֲצוּר בְּעֲצָמוֹתַי •
 בְּיוֹם זְכָרֵי מוֹמוֹתַי • תְּכַוְנֹתַי וְעֲרָמוֹתַי •
 וְקוֹרוֹתַי וְחֻכְמוֹתַי • וְאֶנְצוּר בְּאֵ חֲלִיפוֹתַי •

בזה הסדר היא כל הסורה כי מן הטור הרביעי יקחו החרז
 טלמה הטורים טכסיר :

הַנְּתִיב הַשְּׁלִישִׁי וְהוּא בְּבִינֵי הַהֲלָצָה שֶׁבִּלְיוֹ
 שָׁנִים • הַשְּׁבִיל הַרְאֵשׁוֹן כִּי בְּכָל אֲחֵר
 מֵהַמְּרֻבְּעִים הַנִּזְכָּרִים דָּהֵם פְּשׁוּטִים מוֹרְכָבִים
 לַפְּעָמִים יִבְיֵאוּ בְּסוֹף הַשִּׁיר פְּסוּק כְּפִשׁוּטוֹ וְלִרְאִיָּה
 חֲדָשְׁתִּי וְהַמֶּנְהֵג הַשְּׁבִיל הַרְאֵשׁוֹן •

חֹזֵן חַיִּים מְלֹחֶה לְאֵל • וְיִשְׁלַם לּוֹ עֶשֶׂר מִזְנוֹת •
 לְכֵן אֲשֶׁר יוֹמְרוּ מִשְׁכּוֹל אֵל רַל • פֶּזֶר נָתַן לְאֲבִיוֹנוֹת •

ומן המביל המליטי חרמתי זה:
 צְרוּק תָּמִים • מְלֵא אַמִּים •
 מֵאִשׁ דָּמִים • עַל לֹא פִשַׁע •
 תִּצֵּל אוֹתוֹ • רֹזֵב צַדִּיקוֹ •
 וּבְרִשְׁעָתוֹ • יִפּוֹל רִשָּׁע •

ומהמביל

ומהסביל הראשון מן הכתיב הסני חדשתי זה הסיר לראיה :

בחר כבוד ילמדך ולא תחמול בהונך
קנה חכמה קנה בינה ושננתם לבניך :

ומהסביל הסני מהכתיב הסני חדשתי זה :

רבים שכרו יין ודון לבם עתירים לענוש
אז ישפרו מי רוש ולא יין ישמח לב אנוש :

הסביל הסני והוא בכחית סחוף הסמות כי לעצמים יבואו
בסוף הסיר מס מסותף ולזה חדשתי זה הסיר / והוא מן
הסביל הראשון מן הכתיב הסני :

אמת תבחר בדיבורך ולא שקר בשום ענין
והאמת יסוד שלום וכזבי בת נשיא מרון :

מן הסביל הראשון מהכתיב הראשון חדשתי זה :

באתי לחשוב עם נפשי אם
רב הכשרון על החובה
אך נתמתי בסוף כי איש
יצאה מחשבון לתבה :

ועם זה נכלם הדרך הראשון ומתיבותיו ושביליו
ג ג ג iii הדרך

הַדְרֵךְ הַזֶּה תִּמְרוּבְעֵי אֲשֶׁר יוֹסִיפוּ בְּרֹאשׁ

כָּל טוֹר מִהַמְרוּבְעִים הַפְּשׁוּטִים וְהוֹ

אֲתֵר וְנִתְיַבֹּחְתִּיו זֶה הַדְרֵךְ שֶׁלֹּשָׁה הֵמָּה הַנְּתִיב

הַרְאשׁוֹן בְּבַחֲנֵי תְנוּעוֹתָיו וְיִתְיַדוּתָיו וְחֲרוּתָיו

הַנְּתִיב הַשֵּׁנִי בְּבַחֲנֵי הַהֲלָצָה הַנְּתִיב הַשְּׁלִישִׁי

בְּבַחֲנֵי הַשִּׁיתוּף בְּשִׁמּוֹת וְלִדְמִיּוֹן כָּל שֶׁלֶשֶׁת

הַנְּתִיבוֹת חֲרָשְׁתִּי אֱלֹהֵי הַשִּׁירִים :

מְאוֹד נִפְשִׁי תִגְעַל לְכֹל אֲנָשִׁי מֵעַל

בְּמִכְרָם נִפְשָׁם עַל צְרוּרוֹת כִּסְפֵיהֶם :

וַיִּרְבוּ קִנְיָנִים וַיִּבְנוּ בְּנֵינִים

וַיִּטְעֲוּ נַעֲמָנִים בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם :

וַיִּשְׁמְחוּ יוֹם מוֹתָם בְּבִתְרָם וּבְנוֹחָם

וְלִבְרוֹק אוֹצְרוֹתָם מְרִיקִים שִׁקְדוֹתָם :

וְכֹל מִטִּי מֵעַגֵל וְיִשְׁתּוּ עַל גֵּל

צְרוּרוֹת כִּסְפֵיהֶם יְהִי מוֹת מַגֵּל

וְהִנֵּה הַנְּתִיב הַרְאשׁוֹן הוּא מְבוֹאֵר בְּאַלְח

הַשִּׁירִים דוֹצָה לִזְמַר שֶׁהַטוֹר

הַרְאשׁוֹן מוֹרַכֵב מִיָּתֵד וְאַרְבַּע תְּנוּעוֹת וְכֵן הַשֵּׁנִי

וְהַשְּׁלִישִׁי וְהַרְבִּיעִי וְכֹל הַשְּׁלֹשָׁה טוֹרִים יִסְכְּמוּ

בְּסוּפָם עַל חֲרוֹן שׁוֹף וְהַחֲרוֹן שֶׁבְּטוֹר הַרְבִּיעִי הוּא

מִתְחַלֵּף

מתחלף להם אבל יסכימו כל סופי השירים עמו
ואמנם הנתיב השני שהוא בבחינת החלצה כבר
נכלל באילו השירים במה שהם מסיימים בלשון
פסוק והנתיב השלישי הוא מבואר במלות
צרורות בספיהם שהם שמות משותפים

ועם זה נפלא הררך השני

הדרך השלישי הם המרובעים אשר יסופו
עבר אחד בראש כל שתי תנועות
ואם כן יעלה בכל טור שתי יתידות ושתי תנועות
וזה סדרן יתר ותנועה יתר ותנועה וכך בכל
אחד מהארבע טורים ונתיבות דרך זה שלשה

הנתיב הא הוא בבחינת התנועות והיתידות
על דרך שהזכרנו ויסימו כל ה
טורים בסופם על חרוז מיוחד מלבר הטור הרביעי
שהוא האחרון אבל כל האחרונים ישו בהרוז זה
הנתיב השני והוא בבחינת החלצה רצוני
לומר שיסימו השירים בלשון פסוק

ולרמזן שתיים אלה ונתיבות הדשתי זה השיר
אנוש הש לרעים
ישנאת מרעים

מכסה פשעים

תעורר מרעים

וְחַכְמָה מְהֵרָה • וְכִסּוּף לְעֵבְרָה •
 וְכָל שְׁמֵרָה • לְיָמִים וְשָׁנִים •
הַנְּתִיב הַשְּׁלִישִׁי וְהוּא בְּבִחִינַת שְׂתוּף הַשְּׂמוֹת
 הַנֶּה לְרִמּוֹזוֹ חֲרָשְׁתִּי זֶה הַשִּׁיר לְגִבוֹת
 חֲשׂוֹכִים בּוֹרְאִים וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב •
 לְזָהָב וְשֵׁלֶמָה • וּבֹשֶׁם וְרִקְמָה •
 וְאִשָּׁה נְעִימָה • פְּנֵי אִישׁ מְגִמָּה •
 וְתָרַד וְחֹמֶת • לְכָבוֹד מְרוֹמָה •
 וְרַעַב וְצָמָא • לְאֹבֵד וְנִצְמָת •
 וְכִי יִשְׁאַל לֹ • לְבָרֶךְ לְאֵלֹ •
 יִזְמַר בְּקוֹלוֹ • אֵלֵי פֹוּ וּבְשִׁמַּת •
 וְעַם אֱלֹהֵי הַרְאִיּוֹת כִּסְלֵם הַדָּרֶךְ הַסְּלִימִי

וְאֵף גַּם זֶה חֲרָשְׁתִּי מִזֶּה הַדָּרֶךְ הַשְּׁלִישִׁי
 לְגִבוֹת הַבּוֹשְׁתִּים בְּמַפְעֵלֵיהֶם הַרְעִים
 תֵּלֵא וְזָכְרוּ כִי לְסוּף יִשְׁלֻמוּ בְּמַעֲלָם •
 בְּזָקָה כְּעוֹלָל • הַיִּבְטָח בְּמַעֲלָל •
 בְּרָשָׁע מְגוֹלָל • לְבִלְתִּי יוֹשֵׁלִים •
 רְאִיתִיו בְּעֵינַי • מְאֹדִם כְּשֵׁנִי •
 בְּפֶשַׁע וְגוֹנֵי • וַיַּצַּר יוֹשֵׁלִים •
 וְעַם אֱלֹהֵי הַרְאִיּוֹת כִּסְלֵם הַדָּרֶךְ הַסְּלִימִי

הַדָּרֶךְ

הַדָּרֶךְ הַרְבִּיעִי הוּא כְּשֶׁתּוֹסִיף עַל הַמְרוּבָּעִים
הַפְּשוּטִים יִתֵּד בְּאַמְצַע כָּל טוֹר וַיְהִי
אַחַר כֵּן בְּכָל טוֹר שְׁתֵּי תַנּוּעוֹת וַיִּתֵּד וּשְׁתֵּי תַנּוּעוֹת
וְכֵן בְּכָל הָאַרְבָּעָה טוֹרִים וְנִתְּיבוֹת זֶה הַדָּרֶךְ
שֶׁלֹּא שָׂה הַכְּתִיב הַרְאֵשׁוֹן בְּכַתִּיבַת הַחֲרוֹז וּשְׁבִילִי
שְׁנַיִם :

הַשְּׁבִיל הַרְאֵשׁוֹן שֵׁיֶסְכִים הַטוֹר הַשְּׁנַיִ עִם
טוֹר הַרְבִּיעִי אֲשֶׁר בְּסוּף עַל חֲרוֹז
שְׁוֵה וְכֵן כָּל הַטוֹרִים הַרְבַּעִיִם שֶׁהֵם הָאֲחֵרוֹנִים
יִסְכְּמוּ עַל חֲרוֹז מִיִּתְד וְלִרְמִיזוֹ חֲרַשְׁתִּי זֶה הַשִּׁיר ;
נַפְשִׁי בְּמִצּוֹת אֵם יִפּוּ פְּעַמֶּיךָ ;
בְּתִי בְרוּכָה אַתְּ יֹאמֶר אֱלֹהֶיךָ :

לִכֵּן בְּכָל כַּתֵּךְ בִּשְׁתַּיִם עַל־מִיךָ ;
זְכְּרֵי וְהַנְּקִי מִכָּל בְּרִילֶיךָ ;

הַשְּׁבִיל הַשְּׁנַיִ וְהוּא יוֹתֵר קָל מִן הַרְאֵשׁוֹן
וְהוּא שְׁלֵא יִסְכְּמוּ הַטוֹרִים
בְּחֲרוֹזֵיהֶם רַק בְּסוּפֵי הַשִּׁירִים רוֹצֵה לִזְמַר בְּטוֹרִים
חַרְבַּעִיִם וְחֲתַרְשְׁתִּי לְרֵאשִׁית :

לְבִי מְאֹד יִתְמָה כָּל יוֹם וְלֹא יִשְׁקוּט ;
בִּי בְּעֵרָה בּוֹ חוֹם עִם אֵשׁ מְלַקְּחָת ;

כְּרֵאוֹת אֲנוֹשְׁרֵינוּ	חֲרִיף וּמִשְׁתַּדֵּל
לֹא תִמְצָא יָדוֹ	קִתְּוֹן וְצִלְחַת
שִׁבְתִּי וְרֵאִיתִי	רֶפֶה וּמַחְרֵשֵׁל
סָכַל וְגַם עֲצֵל	יָדוֹ וְצִלְחַת

הַנְּתִיב הַשְּׁנִי שֶׁהוּא בְּבוֹחֶינֵת הַחֲלֻצָה כְּבָר
 תּוֹקֵחַ רֵאִוֶּה עָלָיו מִדֵּשִׁירִים
 הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהֵם מְסִימִים בְּלִשׁוֹן פְּסוּק בְּטוֹרִים
 הַשְּׁנָיִים וְחֲרֵבְעִים

הַנְּתִיב הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא בְּבוֹחֶינֵת שְׁתּוּף
 הַשְּׁמוֹת כְּבָר נִכְלָל זֶה בְּשִׁירִים
 הַאֲחֵרִים בְּמֵלֶת צִלְחַת שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוּמָף

ועם זה כמלס הדרך הרביעי

הַדֶּרֶךְ הַחֲמִשִּׁי הֵם הַמְּרוֹבְעִים הַגְּדוֹלִים
 רוֹצֵה לֹאמַר בְּשִׁתּוּסִיף עַל מְרוֹבְעֵי
 הַשְּׁבִיל הַשְּׁנִי מִן הַנְּתִיב הַשְּׁנִי מִן הַדֶּרֶךְ הָרֵאשׁוֹן
 יִתָּד וְתִנּוּעָה בְּסוּף כָּל טוֹר עַל זֶה הַדֶּרֶךְ יִתָּד וְשִׁתִּי
 תִּנּוּעוֹת יִתָּד וְשִׁתִּי תִּנּוּעוֹת יִתָּד וְתִנּוּעָה בְּכָל טוֹר
 מִתְאַרְבְּעָה טוֹרִים וְמוֹה הַדֶּרֶךְ הוּא הַקְּעֵרָה אֲשֶׁר
 חָבַר הָרַי וְסוּף הָאֵזוּבִי בְּנִישׁוּרָה וּמִתְכִּיזִים
 תְּשׁוּרָה וְכוּלֵי וְכֵן שָׁמַע קוֹלֵי אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹת

וכן

הַחֵסֶד הַטוֹב הַשְּׁלֵמִים

בכל אומות לישראל יבקשו
להטעותם כדתן ואבירים
אני ירא והוא יפול מקנאים
שאל תיום כדתן ואבירים
ועם זה נכלם הדרך החמטי

הדרך

הששי הוא רומח לדרך התמשי
במספר תנועותיו ויחידותיו אבל
היתד והתנועה שהזכרנו שם בסוף כל טור נוסף
בזה בראש כל טור רוצה לומר שתי תנועות
בראש כל טור וזה כדורו שתי תנועות ויתר
ושתי תנועות ויתר ושתי תנועות ונתיבותיה ג'
הנתיב הראשון שהוא בבחינת התנועות
כבר התבאר ענינו ולענין החרוז
כבר נהגו שישכימו לעולם תשורים השניים כלם
הנתיב השני אשר הוא בבחינת ההלצה
לראיה חדשתי זה תשיר המסיים בפסוק
אישים אשר לבם לרזב בצעם
הלך ומתורה מאוד תבלו
הן טענותם היא הלושה פי
היה רכושם רב ולא יכלו

הנתיב

הַנְּתִיב הַשְּׁלוֹשֵׁי שָׁהוּא בְּבַחֲנֵינָה שְׁתוּף הַשְּׁמוֹת
לְרֵאִיָּה חֲדָשְׁתִּי אֱלֹהֵי הַשִּׁירִים לְהַכּוֹת
תְּבוֹטָתִים עַל תִּלְמֵם וַיִּשְׁכַּח כִּי לֹא וַזְעִיל הוּן בְּיוֹם
עֲבָרָה:

עֲצָה וְטוֹב מִטַּעַם לְךָ אֲשָׁאֵל

עֲשִׂיר וְשֵׁר אֶלֶף וְחֲבָרִי:

יוֹם אֲעֻזֹב רוּדִי וְכָל רַעֲיִ

אֲחִי מִיּוֹדְעֵי וּמִכָּבְרֵי:

בְּכֶסֶף וְזָהָב אֵינִי תַעֲלֶה בָם

גַּם לֹא בַמִּקְתָּי וּמִמִּכָּבְרֵי:

אֲזִ אֲשַׁכַּח בְּתוֹם וּמִגְדָּלִים

כְּרָמִי וְנַחֲלֹתַי וְאֲכָרֵי:

לֹא תַעֲנוּג מִטַּעַם לִפִּי וְנַעַם

יִמַר לְחֲכֵי אֲזִ יִקָּר כְּרִי:

טָמוּן כְּמוֹ נֶפֶל בְּחוּךְ קִבְרִי

נִקְבַר בְּחוּךְ עֶפֶר וְהוּא כְּרִי:

לֹא אֲשַׁמְחָה בְּרִבּוֹת תְּבוֹאָתַי:

לֹא אֲאָבֵל בְּדָלוֹק בְּאֵשׁ כְּרִי:

אֵיךְ אֲעֲלֶה אֶל בֵּית מְנוּחֹתַי

אִם לֹא יִתֵּי צַרְקִי לְאֲשַׁכְּרֵי:

נַעַם

ועם זה נמלמו נתיבות דרך המטי

הדרך השביעי הוא הדרך הששי בעצמו
לא יתחלפו אלא שתוסוף
בראש כל טור עבד אחר ונתיבותיו שלשה כמו
הששי:

הנתיב הראשון והוא בבחינת התנועות
והיתדות כבר בארנוהו
ואולם לענין החרו הוא דומה לדרך הששי גם
הנתיב השני והוא בבחינת ההלצה לכן
חרשתי זרה השיר המסיים
בפסוק והוא אזורה לריונים שלא יטו משפט:

בעת תהיה ריון שפוט צדק
ואל תט דבר משפט גדל גדול
שניהם שמע יור ולא תשא
פניו דל ולא תהדר פני גדול
ועם זה נמלס הדרך השביעי

הדרך השמיני נתיבותיו שלשה הנתיב
הראשון בבחינת התנועותיו ויהדותיו

הנה זה הדרך הוא מסכים עם הדרך הששי לולא
תוספת תנועה אחת בסוף כל טור שצריך להוסיף
בזה הדרך וזה סדרו שתי תנועות ויתר ושתי
תנועות ויתר ושלש תנועות וכן הענין בכל
הארבעה טורים ולענין התרו הוא כמו הדרך
הששי גם כן התיב השני שהוא בבחינת ההלצה
גם התיב השלישי שהוא בבחינת השתוף הכל
יתבאר מאלה השירים שחישתי על בנות עירנו
המגלות שער ראשן ולא ידעו כי שער באשה
ערוה

נאו בנות עירי בהוד תפארת

מתעטרות מוכר ולא תפרענה :

אכן שער ראשן תגלינה כי

צהוב ארמם הוא וראש תפרענה :

אולי כזרות הן ולכן תמיר

ראש לא תגלנה אבל תפרענה :

חוקר בליות איש ישלם להם

כפרי תסירותן וכן תפרענה :

ועם זה נקלס הדרך השמיני

דרך

הדרך : החשיעו גם כן הוא נתובתו שלשה
הנתיב הראשון והוא בבחינת התנועות
והיתרות : הנה זה הדרך רזמה לשמיני אבל
יתחלפו כשיוסיפו בזה עבר אחר טרם והתנועה
האחרונה וזה כדורו שתי תנועות ויתר שתי
תנועות ויתר שתי תנועות ויתר הנתיב השני
שהוא מצד החלצה גם הנתיב השלישי שהוא
בבחינת שתוף השמות יתבארו מזה שירי אשר
חדשתי על הבאים להתפלל בפיהם ולבם בל
עמקם

גבר אשר תבא להתפלל לבית
קדש וצפופך כמו צפור רור
איך מפשעך תטור לבך
או תמצא בזה לנשמתך רור
כיון ככל כת לדרך צורך
או יעלה ריתך כרית מור רור

והשקצת משוררים שלא יוסיפו זה העבך רק בטור
הראשון ובשלישי לא בשני וברביעי ולדמיון זה
חדשתי זה השיר להורות דרך תוכחת האשר
הסודרת למצות בעלה :

אם אשתך רעה ולא תשמע לקול.

שיתך לשרתך ורע חורשת.

רע פי במקל עז לפרה סוררה.

תישיר תלמיה והיא חורשת.

ועם זה נטלם הדרך התעבי

הדרך

תעשירי והוא ממין המרובעים

הראשונים וזה סודו הנזעה ויתר

הנזעה ויתר וכן בכל שור וזכר הביא הראבע

זה המין והוא אמר פי הוא תקשה שבכלם וכן

הוא האמת לכן לא נהגו בו המשוררים וזה זכרו:

אדרשת תסרך פי אני עמרך.

אערוך נדרך מהלל נחמר:

ולפי שאיננו מורגל בפי המשוררים לא השתדלתי

לחבר שירים על זה הדרך ודי באלה העשרה

דרכים ואם נמצאו יותר הנה הנחתים לכבודם

ולא רציתי לבאר רק הדרכים הנקלים במשקלם

הערכים בנעימותם וזה מספיק לעת בזאת

וברוך וי' אמר עזרני יהי רצון שתערב מנחתו אחפני מעלת

המעולה אמר היא סלוחה לו וזה יהיה לי סכרי חלף עבודתי:

תחבולה מרבי אברהם ן עזרא

נמצא

כתוב בזכרון המעשים אשר עשה החכם
רבי אברהם אבן עזרא ז"ל בחייו. מפעם

אחת עבר ארחות ימים והיו עמו חמשה עשר מתלמידיו וכן
מספר חמשה עשר אנשים רוקים ופוחזים. רהינו בין הכל
שלמים אים. ויהי היום וי' הטיל רוח סערה גדולה בים והים
היה הולך וסוער והאמה חסבה להסבר. ויזרע החובל
להטילך את חזי העם אשר בפניה אל הים להקל מעליהם.
וירא החכם אבן עזרא כי כן ויאמר טוב הדבר אשר דברת
לעשות כי טוב טעמות חזינו טעמות כלנו. וזה הדבר
אשר נעשה נפילה גורלות מי ומי ההולכים לטובע בים.

וזה דבר הגורל אשר נעשה יעמדו כל השלמים אים בסורה
אחת וכתחיל לספור מן הראשון עד התשיעי. ואותו התשיעי
יוסלך בים. וכן נחזור חלילה עד סכל מי אשר ילכד במספר
התשיעי יוסלך בים. ויהיו האנשים להעשות כן. ויאמרו אל
החכם אבן עזרא קום כי עליך הדבר אתה תסדר לחינו
כרצונך ויקם ויסדר הסורה באופן שתמיד במספר התשיעי
כלכד אחר מן הרוקים עד שתמו כלם מן הספינה והתלמידים
יבאו ויקיים. וזה הסדר אשר סדרם: בראשונה העמיד ר'
תלמידים ואחר כך ה' רוקים. וב' תלמידים. וריק אחד.
וב' תלמידים. וריק אחד. ותלמיד אחד. וב' רוקים. וב'
תלמידים. וב' רוקים. ותלמיד אחד. ב' רוקים. וב' תלמידים.
וריק אחד.

כך העמיד אותם אברהם בחכמתו כדי
להציל תלמידיו הטובים מסערת הים:

תלמיד תלמיד תלמיד תלמיד ריק ריק ריק
ריק ריק ריק תלמיד תלמיד תלמיד תלמיד
תלמיד תלמיד תלמיד ריק תלמיד ריק ריק תלמיד
תלמיד ריק ריק ריק תלמיד ריק ריק ריק
תלמיד תלמיד תלמיד ריק:

וזה סימן עליהם בראשי תיבות:
ב'רום ה'חכמות ב'אשר 'אטומות ב'לוים 'אלה 'אטומות
ב'ערכי ב'ניסים ב'זית 'אבנים ב'ר ב'בר 'אחרונים

כדפס על יד קורנ'ליו אר'ל ק'ר

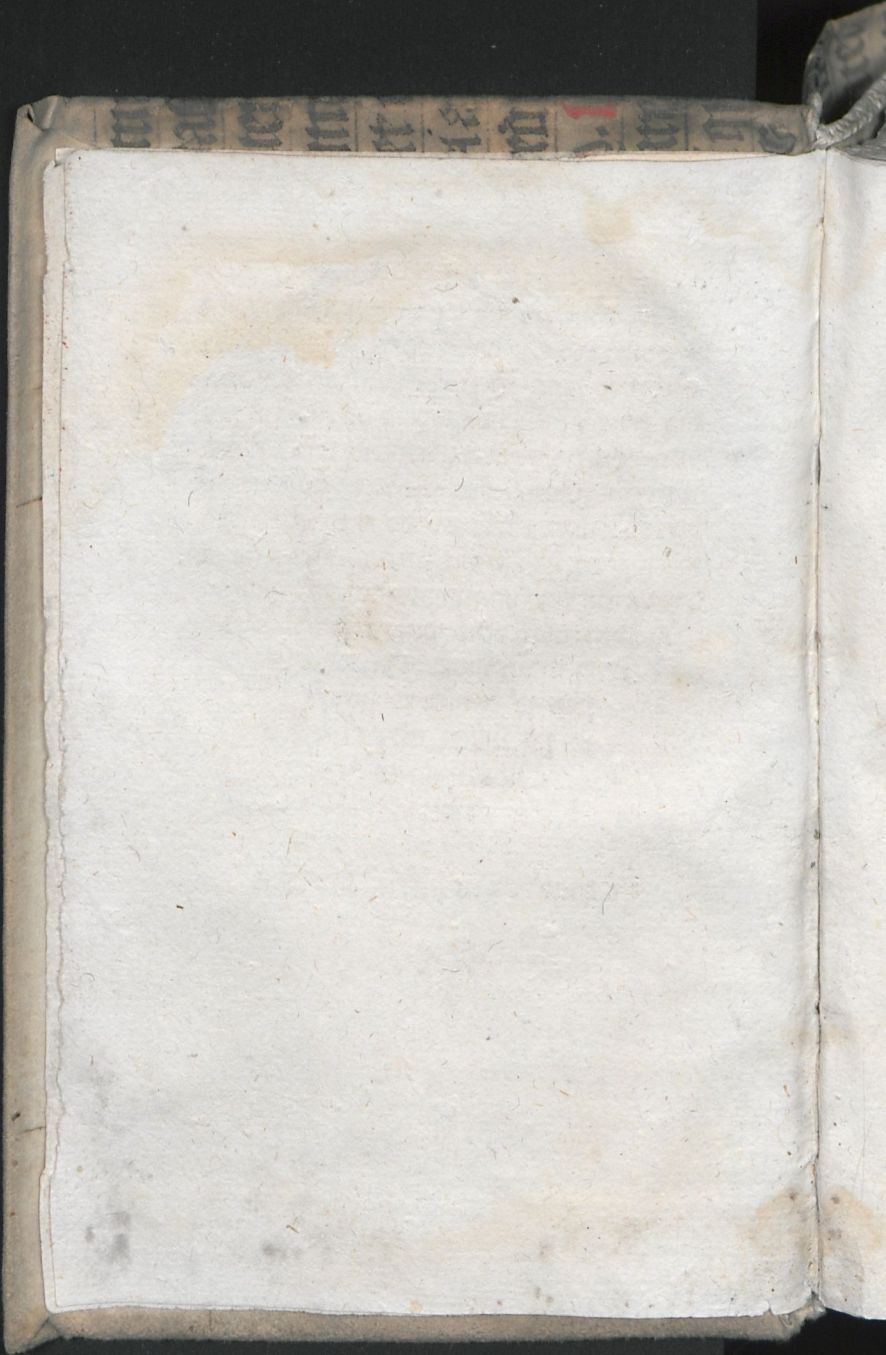
et sunt videri merito etiam de
sua natura et ratione dicitur:

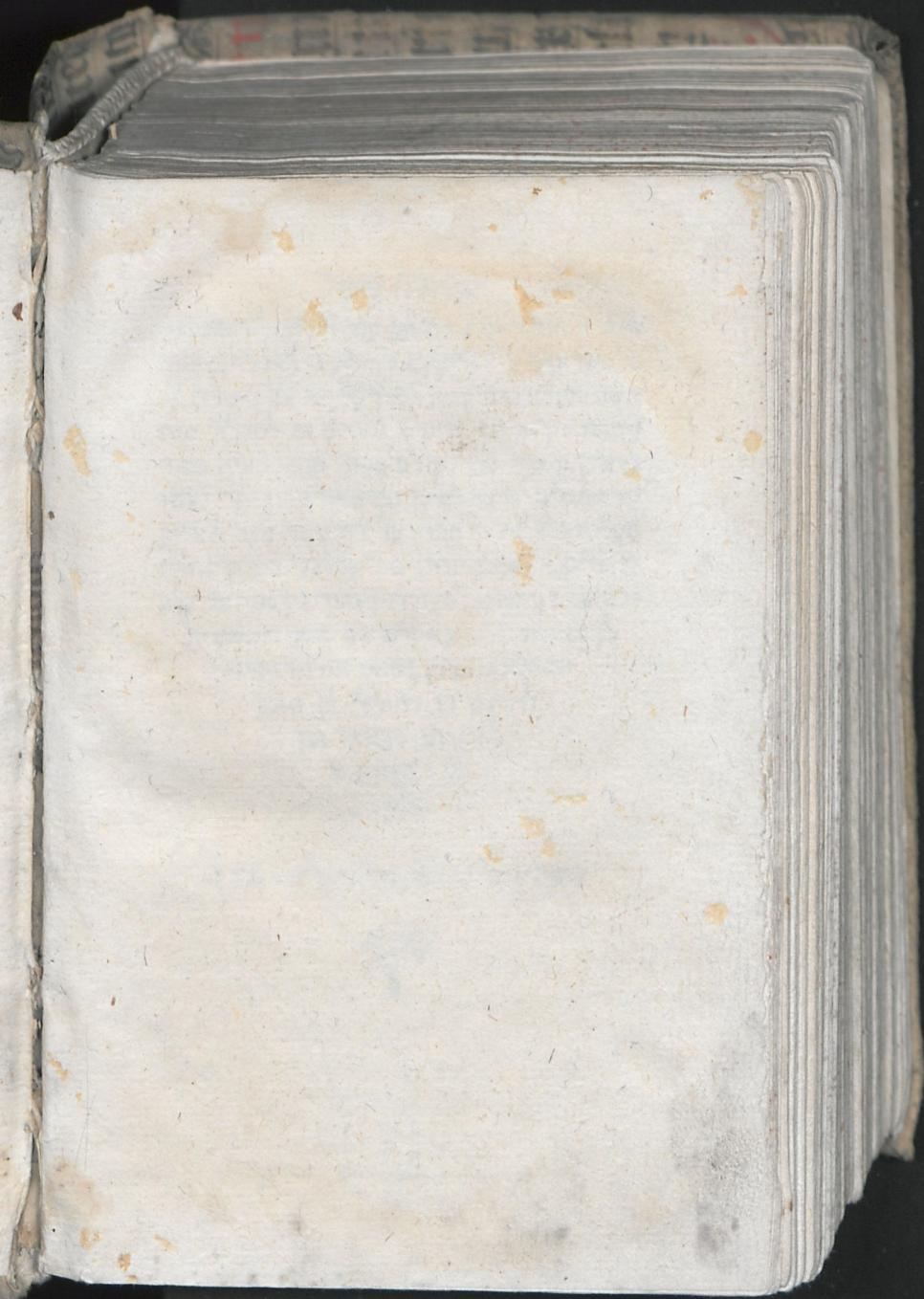
quod est quod est quod est quod est
quod est quod est quod est quod est
quod est quod est quod est quod est
quod est quod est quod est quod est

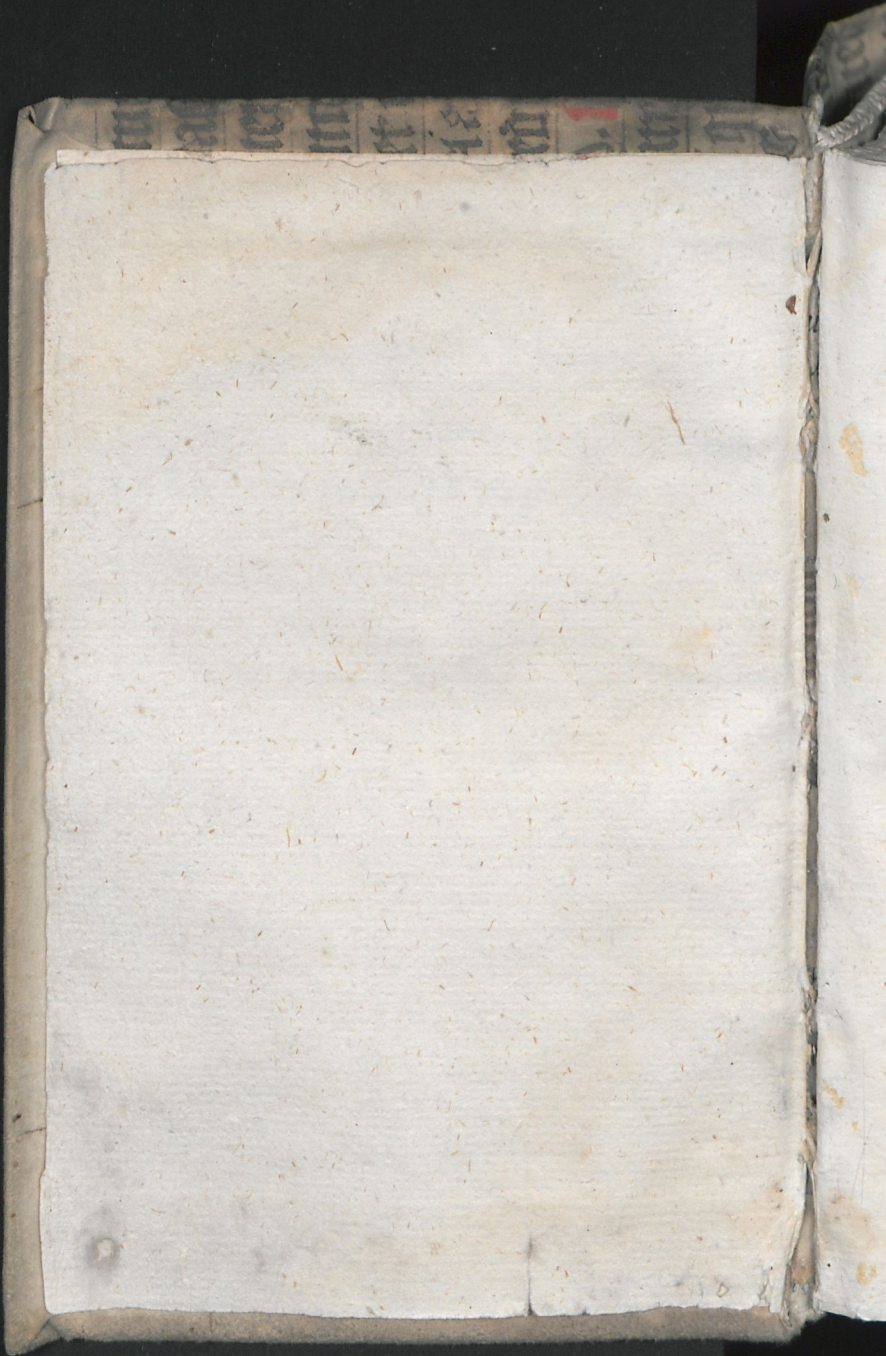
et sic patet quod est quod est
et sic patet quod est quod est
et sic patet quod est quod est

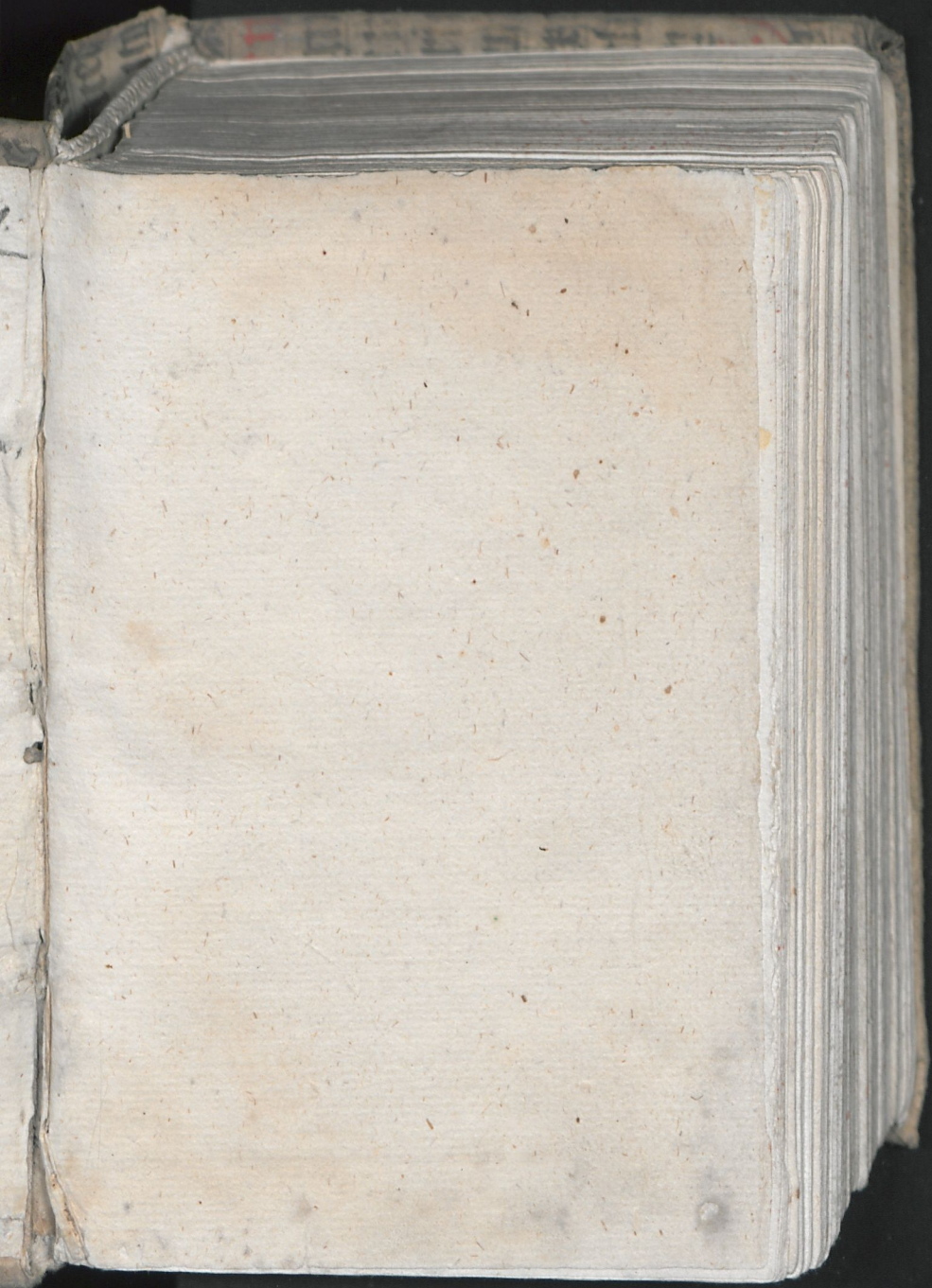
et sic patet quod est quod est

✓ 10/11

act. Nr. 34.

Præcepta Mosaiica

hebraice, ed. Münster,

(ca 1540)

O. V. 57.

נבחר מעושר רב מרפא לשון . מבסף

ומזהב רכי מנצם , הם סני חבורים יקרים ,
מפז ומפניכום נבחרים , ירם אף
עששם בקיבור כפלא , החכם
הנעלה לשם ולקחלה
מהרר משה ז'
חביב ,

נדפס בבית דניאל בומבורג
בסנת רננו דריקים
ב"י פה

ויניציאה

